

SELECCIONAR EL SEXE, UN FET

Vostè tria

València serà la primera ciutat de tot l'Estat espanyol on els pares podran triar el sexe dels fills. Això, gràcies a l'equip del professor Ferran Bonilla de l'Hospital Clínic.

M. Alberola

Si d'ençà que el món fa voltes els pares haguessen pogut opinar sobre el sexe dels seus descendents, probablement la història no seria com la coneixem. Hitler hauria estat ballarina; Margaret Thatcher, camioner; Franco, modista, i González Lizondo, empaperadora de taronges. Són hipòtesis. El fet és que les coses, possiblement, serien distintes a com les entenem.

A les acaballes del segle XX l'enginyeria genètica és una disciplina bastant experimentada, encara que no ens podem ni fer una idea del que serà: ens esborronariem. Des de principis dels vuitanta, el professor Ferran Bonilla i un grapat d'especialistes estan treballant en aquest àmbit amb unes condicions desfavorables i, en ocasions, posant diners de la seua butxaca per millorar l'aparatólogia. Tot, sense rebre a canvi cap compensació econòmica. Quasi deu anys després, amb l'ajut de la Conselleria de Sanitat, l'Hospital Clínic podrà aplicar les diverses tècniques per a decidir el sexe.

—*¿Quin és, essencialment, el procés que se segueix per a determinar el sexe de la descendència?*

Pràcticament, hi ha dues tècniques per a seleccionar el sexe. Una, és que els espermatozous que porten un cromosoma «X», que és el de les dones, tenen un pes una miqueta més gran que els que porten un cromosoma «Y», que és el dels homes. Aleshores, hi ha tècniques d'ultracentrifugació que poden fer la separació dels gens masculí del femení. I tenim una segona tècnica que està basada en el moviment dels espermatozous que són mascles: els espermatozous «Y» tenen una motilitat major que els «X». En aquest cas, a través d'unes tècniques que entren seroalbúmina humana o bovina, o bé que utilitzen uns filtres especials de sefalex, s'aconsegueix aïllar els que es mouen més d'aquells que es mouen menys. És una tècnica d'ús comú en els animals, especialment en la ramaderia vacuna, que ha estat emprada en els humans en els últims anys. Concretament, està bastant desenrotllada en centres de molt

alt prestigi d'investigació d'Europa i dels Estats Units d'Amèrica, en els quals ja s'ha aconseguit, aproximadament, la selecció d'entre cinc-cents i mil nounats.

En el camp del bebè proveta, que és on s'ha introduït més recentment, només hi ha dos nascuts amb selecció de sexe: l'un als EUA i l'altre a Itàlia. No hi ha gran dificultat, la cosa interessant és muntar la tècnica, que serveix per a inseminacions homòlogues —amb semen del mascle— i per a inseminacions heteròlogues —amb semen de banc—, o per a bebè proveta.

—*Aquestes tècniques, ¿garanteixen els resultats?*

—Hi ha un marge d'error d'un 20 a un 25 per cent, i això, probablement, és el major hàndicap que té la tècnica, perquè nosaltres no podem garantir mai la seguretat absoluta. Quan parlem de medicina, donar un error de 25 per cent és un error important.

—*¿Quines són les aplicacions més importants de la tècnica?*

—Per als malalts o malaltes portadors d'una malaltia congènita que es

transmet a la descendència. Aleshores, hi ha casos en què la transmissió és masculina o femenina, i si nosaltres tenim una possibilitat d'error del 20 per cent, i podem salvar un 80 per cent de xiquets que havien de morir en l'úter, el resultat és importantíssim. No solament tenim la possibilitat de seleccionar, sinó que una vegada la dona està fecundada, nosaltres tenim avui la possibilitat, al voltant de la novena o desena setmana d'embaràs, de diagnosticar amb garantia absoluta el sexe prenent una biòpsia molt xicoteta de la placenta.

—*L'Hospital Clínic de València compta amb els mitjans tècnics necessaris per a realitzar aquestes intervencions?*

—El Clínic, com vostè ja coneix, és l'únic centre de l'Insalud que fa bebès proveta gratuïts; nosaltres estem constantment manejant el semen, i la tècnica de selecció del semen no és una tècnica excessivament complicada. Pel que fa a la congelació d'embrions, estem esperant que arribe l'aparell, que ve la setmana que ve de Madrid, i calcule que als dos mesos ja estarà muntat.

—*¿Vostès tenen la intenció institucional necessària per a poder adquirir els mitjans imprescindibles?*

—Per ara no hem tingut suport de res, només tenim la paraula del conseller de Sanitat per a fer un centre conjunt de fecundació in vitro, bebè proveta i tot el que siga reproducció humana per al País Valencià. Aquest centre disposarà de dos locals: La Fe, que encara no té els instruments necessaris, però que els tindrà prompte,

i nosaltres, el Clínic, que estem molt més avançats, i que treballem gratuïtament, per a la Seguretat Social.

—*L'aplicació d'aquestes tècniques, ¿pot suposar algun problema d'indole moral en qui haja de practicar-les? Entre altres coses, perquè implica desviar la trajectòria natural d'un embrió...*

—No solament moral, sinó ètica i, fins i tot, religiosa, perquè l'església catòlica permet manipular el semen mentre es tracte d'una malaltia hereditària, però no ho permet quan es tracta d'un desig d'elecció de sexe exclusivament. Quant al bebè proveta, encara que es tracte d'una tècnica que soluciona molts casos d'esterilitat que no tenen una altra via de solució, hi ha molta gent que considera que si se'n calcula el cost-benefici, el cost és excessivament alt per a l'índex de beneficis que està donant. Jo comprenc perfectament la posició de molta gent que està en contra d'aquestes tècniques.

—*¿Hi ha algun moviment contrari a València?*

—A València, no, però a Espanya hi ha un moviment feminista que està totalment en pro de l'avortament i en contra de la fertilització in vitro. Jo crec que aquest moviment està equivocat, que no solament han de ser favorables a l'avortament, sinó també a tot el que siguen avantatges científics.

—*¿Per a la selecció de sexe, l'Hospital Clínic té ja alguna petició?*

—Ja en tenim més de vint-i-cinc, algunes de països sud-americans.

—*I, majoritàriament, ¿per què es decanten?*

—Fins ara, el que tenim són, aproximadament, la meitat de dones que tenen una malaltia transmissiva genètica i l'altre grup són dones que tenen o quatre o cinc xiquets, o quatre o cinc xiquetes, i volen canviar. La majoria han triat xiquetes.

—*¿Hi ha un buit legislatiu pel que fa a l'ús de les tècniques?*

—No està encara legalitzat a Espanya tot el que és selecció de sexe. Les lleis respecte al bebè proveta sí que estan fetes i estan a punt de passar pel Senat, però, de la selecció de sexe, encara no se n'ha parlat.

—*Anem a fer un poc de ciència-ficció, ¿vostè creu que vindrà un dia en què per procediments idèntics es podrà determinar la ideologia, la professió... d'una persona?*

—No, perquè els estudis que estan fent-se ara són tots a nivell de DNA, la cadena bàsica per a la vida, i el DNA l'única cosa que pot dir és si hi ha una dotació més o menys important de gens, però no que siga més o menys intel·ligent, si no és que la selecció es fa amb gent extraordinàriament intel·ligent, com s'ha demanat als EUA... Però no, jo crec que això sí que és ciència-ficció.

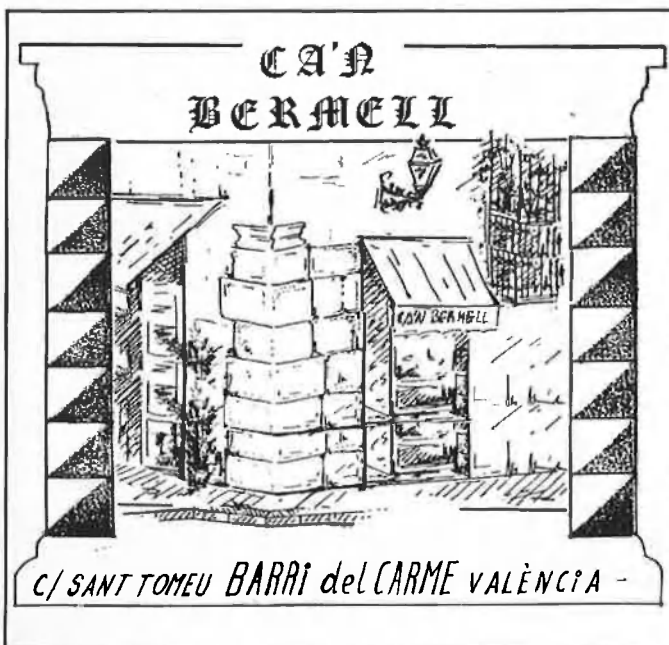
—*Aquestes tècniques poden determinar el sexe, però ¿i la tendència sexual?*

—Tampoc, perquè es parla molt de l'existència d'un ambivalisme sexual hereditari, però la possibilitat és pràcticament nul·la. L'ambivalisme sexual és més un problema de cultura i educació que un problema genètic.

—*Parle'm un poc del seu equip de treball, un equip peoner en l'àmbit de*

Bar La Lonja

C/. Palafox n. 1. Tel. 357 00 56
46001 València

l'enginyeria genètica.

—Nosaltres vam començar pel juliol de 1983, i vam començar muntant-nos tots els aparells i portant-nos d'Alemanya la doctora Knibar, que és l'especialista que va aconseguir el primer bebe proveta allí. Després, alguns de nosaltres hem estat a Alemanya; d'altres, als EUA, i hem muntat un equip de sis persones, metges i biòlegs, com són el doctor Tortajada, el doctor Pérez Gil, que és qui du tota la cosa d'ultrasons; la doctora Ruiz, que és la que s'encarrega del laboratori; la doctora Moreno, que és biòloga i s'encarrega del cultiu; el doctor Pellicer, que està als EUA preparant-se per a dur la congelació d'embrions; una ATS, Dolores Moleda, que és qui porta la selecció del sexe, i jo. No es tracta d'una tasca on hi ha un director, que en aquest cas sóc jo, sinó que, sense la col·laboració de tots, no es podria fer absolutament res. Això és tan complicat...

—*¿I quins són els majors inconvenients o adversitats?*

—L'adquisició dels aparells. Més del vuitanta per cent han estat comprats amb diners nostres. Ara mateix, no hem començat en la congelació

«Jo em quedaria en home».

d'embrions perquè l'aparell costa dos milions de pessetes i no els tenim... Per això, hem apel·lat a l'ajuda de l'Insalud, que no ens ha donat res, i a la Conselleria, que sembla que sí que ens ajudarà.

—*Davant d'aquest panorama, ¿vostè no ha tingut la temptació d'anar a viure a un país on les coses rutllen millor científicament?*

—En els últims sis anys, he tingut una oferta per a anar-me'n a Suïssa, i també una altra per a fer-me càrrec de la càtedra de ginecologia de Brasília... I m'he quedat ací per la tradició familiar. La desil·lusió és terrible. Si nosaltres tinguéssim ajuda, no estariem fent el que fem, sinó deu voltes més.

—*En la línia en què vostès han treballat, sembla que Barcelona també ha destacat molt, ¿mantenen alguna relació professional amb els especialistes d'allà?*

—Efectivament. Barcelona està molt més avançada que nosaltres: ells ja tenen dos bebès proveta en dones embarassades per la conservació. Mantenim una relació permanent amb ells: quan necessitem alguna cosa o ells la necessiten, perquè nosaltres en microcirurgia i làser anem davant, ens ajudem. L'única diferència és que ells són un institut privat, amb un fons econòmic importantíssim, i nosaltres som la Universitat.

—*Si vostè n'hagués tingut la possibilitat, ¿seria home o dona?*

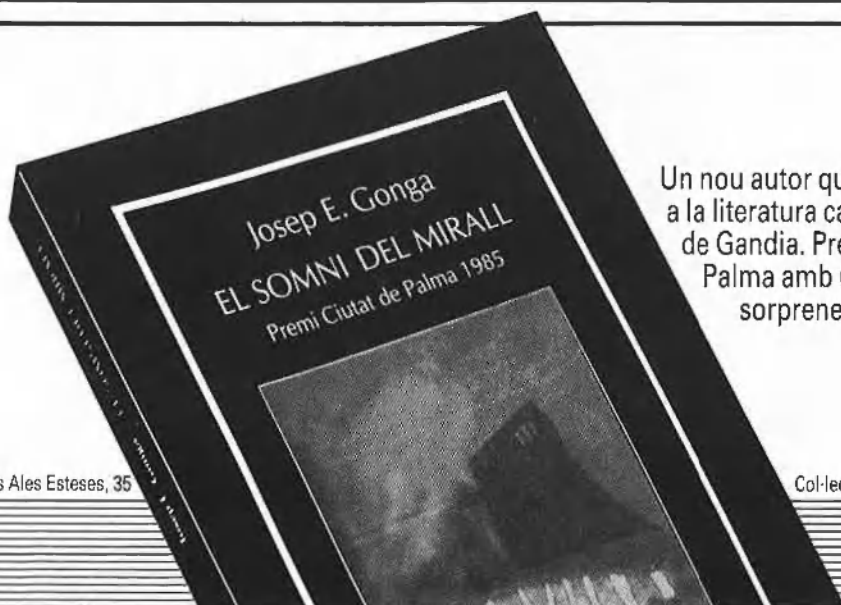
—Jo tinc la idea que la selecció de sexe ha de respondre més a una demanda de necessitat per una malaltia que no a un desig. Déu, que fa les coses molt ben fetes, a cadascú ens fa home o dona, i això no ha de ser alterat si no és per l'existència d'una malaltia.

—*En aquest cas, la voluntat de Déu també és vulnerada...*

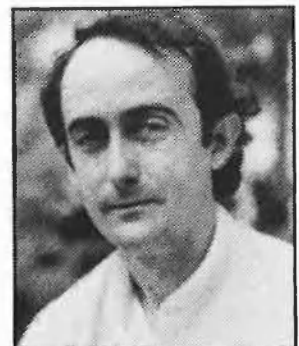
—Sí, però...

—*Bé, la pregunta era ¿vostè quin sexe hauria triat?*

—Em quedaria en home. □

Un nou autor que s'incorpora a la literatura catalana des de Gandia. Premi Ciutat de Palma amb una novel·la sorprenent.

Josep Enric Gongga

Col·lecció dirigida per Alex Broch

EDICIONS DE LA MAGRANA